

Te Toa Takitini

Ehara taku toa i te toa takitahi engari he toa takitini taku toa.
—Tuhoto Ariki.

Registered at the G.P.O. as a Newspaper.

Nama 1.

HASTINGS.

Hurae 1st, 1931

TA TATOU PEPA

Kei te mohiotia e te ao katoa te RU NUI i puta nei ki roto o Heretaunga i te 3 o Pepuere nei. I whakakorokoroa ai te whenua me te kaha o nga mea i hangaa e te tangata, taana i kopehu noa ai. Pupu ake ana nga wai, hahana ana te ngiha o te ahi. Ko ta te Ru, ko ta te ahi, ka ngaro ki te kore enei taone mokorarahi tonu a Nepia me Hehitingi.

Ahakoa tenei parekura nui; kei te timata atu ano te tangata ki te whaihanga hou i ona taone, me ana hanga.

I uru ki tenei raru te Tari whakahaere i ta tatou Pepa me te perehi. Pau katoa i te ahi nga taonga katoa o roto. Ko te aitua nui tenei i pa ki te Pihopatanga o Waiapu. Ko nga pukapuka o nga korero o onamata me nga kaute o te Pihopatanga me te taha ki ta tatou Pepa kore katoa i te ahi. Ko nga whare-karakia i pakaru i te ru me nga taonga o te Tari i pau i te ahi hui katoa te whakararu ki te Pihopatanga £112,000. Na, matarekerekere ana!

Kua roa te wa e rapua ana he rongoa mo tenei raru. Na, kua tauu te mahunga kua ahua maramarama te titiro whakamua atu. Hei te wa e whaiti mai ai nga whakaaro a era atu Pihopatanga hei reira ra ano maro ai te iwi tuara o nga mahi.

Mo te taha ki ta tatou Pepa; ko nga whakaarohanga enei i whiriwhiria:—

1. Me whakamatau ano ki te **ta** ta tatou Pepa te Toa Takitini.
2. Me timata hou atu te katoa e tango ana i te Pepa.
3. Me whakahoki iho te kahi a-tau a te tangata ki te 6/- i te tau.

4. Me whakahoki iho nga wharangi o te Pepa ki te 12. Ma te maha atu o te hunga tango i te Pepa i te 500 e whakaaroa ai ano te whakarahinga ake i nga wharangi.
5. Ki te taea me tere te tuku mai i nga whakaaro (kahi) i mua atu o te putanga tuatoru o te Pepa kia whai manawa ai hei taki i te Pepa.
6. Ko nga rongo-korero me nga reta me penei te tuku mai:—Nga Etita, Toa Takitini, P.O. Box 300, Hastings.
7. Ko te oranga mo te Pepa me tuku mai ki te Tari o te Pihopatanga. Me penei:—The Secretary, Diocesan Office, P.O. Box 227, Napier.

Nga Etita.

NGA MAHI A TE PIHOPA O AOTEAROA

Kua roa rawa te wa o ta tatou pepa e moe ana i nga mahi whakamataku a te ru i pa nui mai nei ki te takiwa ki Heretaunga. Ko te tumanako tera nga akoranga a te Matua i te wahi ngaro kua uru ki o tatou ngakau, kia hikoi atu ai tatou ki nga taonga wairua a te Atua kei mua i o tatou aroaro e hora mai ana. Tatou ka matakiki, tatou ka whakarongo ki nga mana kei runga ake i te mana tangata. Tenei whiu ehara i te mea mo nga tangata o Heretaunga nei anake, engari hei whakaoho i a tatou katoa. Ka horo te pourewa i Hiroama, ka mate 18 nga tangata. Ka mahara te iwi he nui pea no to ratou hara i matemate ai ratou. Ina te whakahoki a te Karaiti: "Ko taku kupu tenei ki a koutou: Kahore: engari ki te kore koutou e ripeneta, ka pera ano koutou katoa te mate." (Ruka 13: 4 me 5.) No reira e te iwi, kua e mounoutia nga akoranga a te Atua ki a tatou. Kia ngawari, kia aroha, kia mauaaki tetahi i tetahi. Paiheretia o koutou ngakau me o koutou wairua ki te aroha o to tatou Ariki o Ihu Karaiti.

PARIHA O TAUPU

No te 22 o nga ra o Maehe ka whakatapua e te Pihopa o Aotearoa te whare-karakia hou kei Taupo tonu e tu ana. Ko te kaupapa whenua hei tuunga mo te whare nei he aroha na tetahi o nga kuia rangatira o Ngati Tuwharetoa i moe i te pakeha, ko Mrs. Ricketts. Ko nga moni hei hanga i te whare na nga pakeha na nga Maori i kahi. Ko te moni i pau mo te hanganga i te whare nei e £700. I ea katoa tenei moni i te ra i whakatapua ai te whare nei. Kua ingoatia te whare nei ko Anaru. Ko nga minita i reira hei awhina i te Pihopa ko Paora Temuera, ko Te Manihera Tumatahi, ko M. E. Tetikao. Kaore i uru nga tangata ki roto i te whare i te tokomaha. I muri i te karakia ka hui ki te Hooro, a i reira te hakari me nga mihimihia a nga pakeha a nga Maori

mo tenei ra nui ki te rohe o Taupo. I muri i te hakari ka hui te iwi Maori ki Waipahihi. Kiki ana te whare i te tangata. I reira a Paora Rokino ma me nga rangatira o Tuwharetoa e mihi ana e manaaki ana i te ra nei. I te ahiahi he karakia pakeha, a ki tonu ano te whare karakia i te tangata. Tena koutou nga tangata o Taupo. Tena koutou te whakapaparanga tamariki e manaaki nei i ta koutou taonga. Ma te Atua koutou e atawhai, e tiaki e manaaki. Kia ora koutou katoa.

PARINA O TE KAHA

No te 27 o nga ra Maehe ka tae Pihopa raua ko Te Naera Houkotuku ki Torere. He taenga tuutahi tenei no te Pihopa ki te pariha o Te Kaha. I torere a Kenana Pahewa e whanga mai ana ki te Pihopa. Ka nui te tangata o tenei kainga, a he Mihingare katoa. Ka mutu te tangi me nga whai-korero, ka hora te kai. I te ahiahi ka te karakia. Ki tonu te whare i te tangata, ngahau ana te whakahaere o te himene me te karakia katoa.

I te 28, Hatarei, ko te karakia hapa i te 8 a.m. E 38 nga tangata i tango hapa. I te awatea ka tae ki Maranui, rokohanga atu e noho mai ana te tangata. Ka pai nga mihi, nga manaaki. He Ringatu te muinga o te tangata o tenei kainga, engari he Ringatu manaaki i te Mihingare, ano he kotahi to ratou ahuatanga.

I te 4:30 ka tae ki Omaio. Ka haere tahi a Kopu hei arahi atu i te Pihopa. Ka nui hoki te tangata o tenei kainga. Pai ana te whakahaere o te karakia i te ahiahi.

I te 7 a.m. o te 29, Ratapu, ko te karakia Hapa i te whare-karakia atoaana o Omaio. Ka hoki mai matou ki te marae ka korerotia mai ko Wiremu Wepu te tupapaku. Ka mutu ta matou tangi, ka haere ki Te Kaha. Kiki ana te noho a te tangata i tenei whare-karakia nui. I te katikia o te awatea, e 46 te hunga i tango Hapa.

I te 3 p.m. ko te karakia Whakau. Tekau-ma-wha te hunga i whakaungia. I te 6 a.m. o te Mane ka kai matou. I te 7 a.m. ka haere maranga i te paki o Pahewa ki Raukokore. I te 11 a.m. ka tae, karakia tonu atu. E 2 nga iriiri e 30 i tango Hapa. Ki tonu te whare karakia. I te 3 p.m. ko te karakia Whakau. Tokoia te hunga i Whakaungia. Ka hoki matou ki te Whare-ruranga, kotahi ano ka whai taima mo nga mihi. I waenganui po ka moe matou. I te 6 a.m. ko te karakia i te ata o te Mane, i te 7 a.m. ka haere matou ki Te Kaha, e maringi ana te ua. I te 11:30 ka tae ki Te Kaha ka mahue te paki o te Kenana ka eke atu ma runga motoka. Ka tae ki Omaio i te 3 p.m. I reira kotahi te whakahaeretanga i te karakia Iriiri kaumatua, marana, Whakau. I te 4 ka haere atu i Omaio ki Torere. I te huarahi ka whakawhiwhia maua ko taku kaumatua ko Te

Naera e Te Weihana raua ko tona hoa ki nga kai maori ara he kumara he kahawai maroke. I te Ahiahi ka tae ki Torere. I te po te Karakia Whakau, tokoiwa te hunga i whakaungia.

I te aonga ake te I o Aperira ka karakia ano matou. ka mutu nga mihi ka hoki maua ko taku kaumatua ki Rotorua. Rokohanga atu he tupapaku i te kainga ko Pirika Hohepa.

Ka nui te whakamihhi ki nga tangata o te pariha o Te Kaha me to ratou hepara me Kenana Hakaraia Pahewa. Pai atu nga whakahaere katoa o nga hui me nga mahi ma te Pihopa. Kaore e taea te whakaatu o te nui o te mihi mo nga manaakitanga. E nga whanaunga, e nga rangatira, e aku tamariki, tena koutou katoa. Ma te Matua i te wahi ngaro koutou e manaaki e whakakaha ki te mahi i tana i pai ai. E te hunga hou katahi nei ka whakaungia, kia mau ki nga kupu tohutohu ki a koutou, kia tu tonu ai koutou hei hoia pono, hei pononga tuturu ma te Karaiti.

NGA RA NUNUI O TE TAU 1932.

Ra Tuatahi o Reneti (Ash Wednesday)	Pepuere 10.
Ra o te Aranga (Easter Sunday)	Mahe 27.
Ra o te Kakenga (Ascension Day)	Mei 5.
Ra o te Petekoha (Whit Sunday)	Mei 15.
Ra o te Haerengamai (Advent)	Noema 27.

TE WHAKAHOKINGA I A TA MAUI POMARE KI TARANAKI.

Kei te pouri nga Etita mo te roa o tenei korero e takoto ana. Na nga aitua o te ru i takoto roa ai. Na te maraama o te take korero, tenei ka tukuna atu nei.

NGA MANAAKI ME NGA TANGI.

Ki nga Iwi, ki nga Hapu, ki nga Rangatira maha, ki nga Morehu o te Motu; kia tau te rangimarie ki runga ki a tatou katoa. Kua tata nei te ra whanautanga o to tatou Ariki, te tau hou, te ra e whakamoemiti ai nga Morehu mo te tiakanga i a ratou, kia tini nga mihi.

Tera pea kaore e tika te whakapuaki i enei korero i aia nei kua roa rawa hoki te wehenga atu o to tatou hoa aroha, to tatou karangatanga maha, o Ta Maui Pomare i a tatou. Ahakoa ra ia kua heke atu ki Te Po ko te aroha, ko nga mahara, ko nga mamaetanga mona kei te mau pumau ano i roto i te ngakau o tena o tena o tena o tatou:—

“But now that Thou art lying, My Dear old Carian Guest,
A handful of grey ashes, long, long ago at rest;
Still are thy pleasant voices, thy Nightingales awake,
For Death, He taketh all away; but them He cannot take.”

He mea tango mai naku enei kupu i roto i te tangi a tetahi tangata tuhi Moteatea, waiata hoki, (poet) ko William Corry. I tuhia e ia te tangi nei i a ia i te Kura Nui (University) i Cambridge, mo Heracletus, he Kariki, (Greek). Ko Heracletus he tangata matauranga, whakaaro nui, mohio hoki. Kua mano tau ke tona matenga atu ka tuhia nei te tangi nei mona i runga i te miharo o ana mahi; ara i tuhia hoki e ia etahi pukapuka tohutohu, waiho iho i te Matauranga ki muri hei ako i te hunga e rapu ana i te maramatanga. Ko aua mahi ana ka whakahuaina e te Kai-tangi he Nightingales", ara ki to te Maori reo, he "Manu korihi pai."

I runga i te rite o nga mahi a tenei tangata ki a Pomare ka hurihia e au te tangi nei mo Pomare ake:—

“Engari, ahakoa ano koe kua moe, E toku hoa Kai-ngakau nui,

He pungarehu pihangaiti rawa, kua roa rawa tou okio-kinga;

Ko ou reo reka, ko au Manu Korihi pai e ora tonu ana,
Ko te katoa hoki e riro i Te Mate; ko ratou ia e kore.”

Ka moe mai ra Ta Maui Pomare i te nuku o tawhiti ka oho katoa te Motu puta atu hoki ki Hamoa, Rarotonga, Tonga me era atu moutere ririki e takoto atu ra i te Moana-nui-a-Kiwa. Tino nui te paanga mai o te pouri ki te Hauauru, mo to ratou pou whakawhirinakitanga kua hinga. Heoi ano ka taria atu nga pungarehu kia whakahokia mai.

No te 25 o nga ra o Akuhata ka tae mai a Reiri Pomare me nga pungarehu o tona rangatira, mokai. Na te Pihopa o Poneke i whakahaere he karakia mo te tupapaku.

No te 28 o nga ra ka rere atu te tereina i Poneke ki te hari i a ia ki Taranaki ki te Marae o ona Tupuna, matua, teina, tuakana. Te marae tuatahi i peka ai ko Waikanae. I tae te mano te tini o te tangata ki reira. Nga Iwi i tae mai ki reira ko:—

Ngati Tuwharetoa

Ngati Whiti

Ngati Pikiahu

Ngati Waewae

Ngati Kauwhata

Ngati Parewahawaha

Ngati Kikopiri

Ngati Apa

Rangitaane

Ngati Whakatere

Ngati Turanga

Ngati Huia

Mua Upoko

Ngati Wehiwehi

Otira ko Ngati Raukawa katoa me ona rangatira morehu; nga tamariki rangatira katoa i mahue iho i nga matua, i nga tupuna ki muri nei. E toru o Ngati Toa i tae ki reira; ko Hohepa Wineera, ko Hari Wi Katene, ko Te Hou Horomona. Ko nga Iwi enei me nga Hapu na ratou a Pomare i tangi ki nga tangi; i mihi ki nga mihi; i poroporoaki ki nga poroporoaki mo tona tinana me ana mahi i mahi ai mo tona Iwi Maori; i whakanuia ai ona Matua ona tupuna me ona Iwi ki runga ki a ia.

He rua nga ra euei Iwi e whakapae ana i te marae i Waikanae e tatari atu ana ki nga pungarehu. No te taenga mai ka tangihia ki nga tangi kua korerotia ake nei. I rongu au i etahi tangi whakanuiharo i tangihia e te Kakakura ki runga ki nga pungarehu o tona teina. Koia nei nga kupu i mau mai i au:—

“He whiu; he ta; he tira mate;
He hau aitu; he hau Kai tangata.
Ri! Ree!!
Me ko wai ra, e, te tangata nana koe i makutu?
I makuturia koe ki te Kai Mokai,
I makuturia ki te Kai Whainoa,
Mei to ahua e!!

I te wa e haere ana enei take ka rongu au i etahi puhaehae mo te korenga o te tupapaku i peka ki etahi o nga marae o te Tai Hau-auru.

Oira ko nga Iwi kua tuhia ake nei i haere katoa ki te hari i nga pungarehu nei, me nga Pahi; ara tona hoa wahine me a raua tamariki. I haere katoa nga Minita o te Kawana-tanga, te Mema o te Tai tokerau a Tau Henare, te Mema o te Waipounamu a Tuiti Makatanara, nga tino Rangatira o te Tai Rawhiti a Wiremu Potae me Henare Ruru, a Taiporutu te Mapu hoki me nga Rangatira o te Arawa, me Maku Erihana (Heretaunga).

I te ata o te Paraire, te 29 o nga ra tino nui rawa te ua. Ka tangi te whaititiri; ano he tangi, he poroporoaki na Rangi raua ko Papa ki tenei tangata. No te tekau o nga haora i te ata ka tae te tupapaku ki te marae i Manukorihi i Waitara. Kaore i roa ki reira ka tu mai a Nohomairangi te Whiti ki te whakamatoke i te aroha o nga Iwi na ratou nei i whakawaha nga pungarehu. Koia nei ana kupu:—

“Haere mai! Ko koe ranei tena? He pungarehu nane-nane ke ranei?”

I muri ka tu mai a Takarangi:—

“Haere mai!! Ko koe ranei tena? he pungarehu ngeru ke ranei?”

Ka warewaretia te aroha i runga i tenei tangi reo. Kore rawa he mihi mo te pouaru i aroha nei, i kaha nei, i manawanui nei ki te hari mai i nga pungarehu o nga whena o tona rangatira mokai ki tona Iwi ake ara i tona manawanui ki te whakahoki mai i nga “Pungarehu o te Tai-hanau.” Kore rawa te Kai tuhi i kite i tetahi wahi aroha: me te wehi ano i roto i toku ngakau kei tupono kei reira nga teina, tuakana, matua, tupuna o taua wahine. Ko te whakaaro o tetahi ko taua wahine kia nuihia mo tona manawanui; me te whakahopu ake o te whakaaro kaore nga tangi a nga whanaunga o taua wahine i tutuki.

I tu ano a Te Kakakura i te marae ki te riri mo te kore o Taranaki e mihi i nga mihi e tika ana mo te Pouaru me nga Iwi o te Motu i eke ki te Marae. I nga ra o nga tupuna kia heke te toto i te kivi ko te mutunga mai tena o te aroha, te tangi me te pouritanga; pera me te waiata e ki ra:—“Hemai he mata kia hachaea ake taku kiri!” Na runga i tenei ahuatanga kore tonu atu a Te Atiawa, te Iwi tuturu ake o Pomare i tu ki te mihi, ki te manaaki.

I rongu au, te Kai tuhi, i nga kupu a Ta Apirana Ngata i reira, penei: “Ka tere Raua, ka tere Pipi whakao: “otira te whakamaoritanga o ana kupu ka tae katoa mai te Tai Rawhiti a te ra e hurahia ai te Kohatu o Ta Pomare, engari kia oti hoki te whare whakairo i “Parimihini ki Waitotara.”

Katahi nei te wahi pai e tumanakohia ana e o matou ngakau ko oku hoa aroha—kia kite i tenei ra nui whakaharahara e haere mai nei. E tumanako atu ana kia hohoro te whakatutukitia o a te “Whakaaro nui” i hiahia ai kia oti. Otira ma te mau mahara ki te whakatauki a o tatou tupuna “Ma tini, ma mano ka rapa te whai” e mama ai, e tere ai te tutuki o tenei take nui whakaharahara.

HE AHA HE KOHA MA TE IWI KI TE PIHOPA

He patai tenei e tika ana kia uru ki te ngakau i te mea kua tu nei he Pihopa Maori mo tatou. Kaore hoki e taea te ki kaore tahi he mahi kei tona aroaro, me ona minita maori kua horahia nei ki te motu. Ko te wawata o te ngakau kia ngawari nga mahi whakatuputupu i nga mahi o to tatou nei haahi, kia wawe te haere pai o nga tikanga, te takoto marama o nga kaupapa mahi. E tika ana hoki kia rite te hapai i te hee o te whakaaro mo nga mahi awhina i to tatou Pihopa e haere nei ki te whakatuputupu haere i te aroha me te mahara awhina i a tatou kia uru tahi i runga i te whakaaro kia ora te taha wairua me te taha tangata o te iwi. He whakaaro pai cnei e tika ana kia mihi whanui tonu tatou ki to tatou Pihopa e takahi nei i nga marae tapu o tatou tupuna, he whakaaro kia hapaitia e tatou te oha a nga kaumatua na ana nei i takahi atu te tu-atea te tu-matakuru i te wa e houkura ana te mana maori me ona tapu. Ahakoa ko wai o tatou maatua, kotahi ano te reo “I MURI NEI KIA U KI TE WHAKAPONO.”

Kaore he pihopa maori i roto i o ratou ra, otira no nga tūhūtūhi ka kitea i mahara ano ratou kei te haere mai te wa e tutuki ai tera ahua, ka tuku nei tena kaumatua i tana tama, i tana mōkēpuna kia akona ki tana mahi mihana.

Kua whiwhi te hunga taitamariki i tenei ra i tetahi taonga nui o Te Haahi—HE PIHOPA—

Waimarie te hunga kaumatua i kite i te peneitanga. Ko te whakautu mo te patai ka takoto ki waenganui i te hunga katoa i tupono ki roto i enei ra o te pihopatanga Maori e mau matamata noa nei kia tatou me to tatou wahanga o te haahi.

Otira abakoa te penei, e tika ana kia whai koha rawa tatou. E te hunga taitamariki e tika ana kia whakahaeretia e koutou o nga reo katoa e whakamaori ana i nga kupu atahua kua tuhia i tukua mai nei ki roto i te hinengaro o tatou kaumatua, tamaiti noa ranei ka tuhia nei hei reo himene atu, ara hei huarahi e puta ake ai te ngakau whai atu, tuku atu ranei, i te mahara whakapono i roto e takoto moe ana, ka ngahau ki te hapai i nga tikanga mo te taba e ora ai te wairua me te tinana o te tangata whakapono, mo te tangata ranei i roto i te taumaha, i te mamae, i te pouri, he ngakau maruu he ngakau inoi.

Koiane i nga ahuatanga e tautoko ana i tenei whakaaro kia hapaitia e te hunga taitamariki o Te Haahi tenei wahanga o nga mahi.

Tirohia nga kupu o a tatou himene; akona o ratou tikanga; he taonga nunui katoa i roto i te reo pakeha; pai ana hoki te whakamaoritanga mai hei waiata atu ma tatou ki to tatou Kai-hanga, ko Te Pihopa nei te Matamua o Taana Haahi, na reira i tika ai kia whai waahi koe i roto i nga himene katoa, a, ko tou reo me tapae atu e koe hei hiki i aua waiata, i aua himene i runga i te rangimarie, i te reo whaka-tangitangi, i te reo reka, i te reo whaka-kororia, ma te wairua i roto e arahi to hinengaro.

E kiia ake i runga nei, ko Te Pihopa te Matamua o Te Haahi na reira ka tika koiane i he mahi ma tatou ara he tapae i o tatou reo mo tenei waahi o te haahi, hei koha ki Te Pihopa ki ana Minita ranei i roto i te pariha me nga whakaminenga.

Kei te marama hoki te ngakau tera etahi o koutou kei te tukua mai he maramatanga ki te whakahaere i etahi kupu atahua mo te himene, mo te waiata ranei; etahi ranei kei te tukua mai he maramatanga ki te tito rangi waiata, himene ranei, na reira ka tono atu kia koutou kia mahia kia tukua mai ranei aua moemoea, tuhinga, whakaarotanga ranei a te hinengaro kia whakaurua ake ki roto i nga huihuinga ropu i kohiritia hei tirotiro i aua tu mahi.

Koiane i ra te koha e tonoa atu nei kia tapaetia e tatou ki nga mahi o te haahi. E tika ana kia whakatuturia e koutou he ropu waiata mo o koutou pariha hei whakawairakau i nga karakia.

Kua tu te "ROPU WHAKAHAERE I NGWA WAIATA O TE HAAHI" i roto o Heretaunga nei. Ko nga Apiha-Tumuaki Rev. Peni Hakiwai Rev. Wanoa Hekeretari. Ko Pare Hakiwai raua ko Puna Tomoana nga Okenihi.

I mihi Te Pihopa mo tenei ahua me nga mahi i mahia, me te tono ano hoki kia uiui nga taitamariki o taua ropu mo te whakapa i a ratou kua tapae nei mo tenei mahi awhina i nga mahi waiata o Te Haahi.

Kia ora e te whanau, kia kaha hoki. E ki ana Te Pihopa te mahi Ropu Waiata no mua iho, kei roto i te paipera e korerotia ana, he hunga i ata whakatapua hei waiata i nga himene o era nga ra.

NGA RETA MAI O TE MOTU

Ki nga Etita,

Tena korua. E te Toa Takitini haia atu ki ou marae e haere ai koe, kia kite te rahi te iti, te katoa o nga morehu, ko ahau ko Ihaka Wiremu Ngawati, he akonga, kua puta ki waho o te hahi Ratana. Ko te take he tini no nga akoranga rereke i ta te Karaipiture, i ta oku tipuna hoki, i ako ai. Ko ta te Karaipiture e ki ana ki te kahore e ra runga atu nga inoi i te Ingoa o te Karaiti, e kore e tae ki te Matua. Noreira e te morehu, mai o toku urunga ki te hahi Ratana kahore ano ahau i mea ma te ingoa o te mangai o Piri Wiri Tua ranei e tapae atu aku inoi. E tiro ana ma te Karaiti e tapae a puta noa ahau i te hahi Ratana.

Tuarua o aku take i puta ai ki waho e ki ana te akoranga a Ratana, kia kaua e hoatu te taro a te morehu ki nga waho, ahakoa ko aku whanaunga ake. Na, kahore te Karaipiture e pera ana, engari e ki ana "ki te mate kai tou hoa-riri whangaia, ki te mate wai, whakainumia." Ta oku tupuna e ki ana: "E te whanau i muri nei kia mau ki te aroha, kia mau ki te atawhai tangata, kia mau ki te Whakapono." No reira e kore ahau e kaha ki te pikau i nga akoranga a te hahi Ratana. No reira e nga morehu kua hoki ano ahau ki te Hahi o aku tupuna, ki te Hahi Mihingare, ki te tuohutanga o aku matua o aku tupuna, o te iwi nui tonu kua tae ki te okiokitanga.

E nga iwi tena ra koutou. E hari ana ahau, hoki rawa mai ahau i te kotiti kua tu he Pihopa Maori ki roto ki te Hahi. I hari ai ahau i koa ai, katahi ano ka tutuki te mea i aohia ai e aku tupuna, he mea kihai ratou i kite, kihai hoki i rongu. No toku ra ka kite ka rongu. Koia te hari o toku tinana me toku wairua katoa. Ko te mana tenei o aku tupuna ko te kaha ko te kororia, kua hipoki iho ki runga ki nga uri whakatiputipu i muri i a ratou. No reira ko taku whakamoemiti, whakakororia ki te Tokotoru tapu. Ma te Atua ano e manaaki e tiaki toku matua te Pihopa o Aotearoa kia roa ona ra e tu ai hei Pihopa mo te iwi Maori.

heoi ano

Na Ihaka W. Ngawati,

Olira,

Bay of Islands.

TE WHAKATAKOTO HIMENE

TE WHAKAKAUPAPA HIMENE

I te hui a nga Koaea o Heretaunga i tu ki Te Kohupatiki i roto i te whai-korero a te Pihopa o Aotearoa, i whakaatu ia i tana hiahia kia tahuri etahi o nga tangata o te Hahi ki te whakatakoto kupu himene ma tatou ma te iwi Maori. I whakaatu ia kaore rawa he himene kotahi e himenetia nei i roto i a tatou karakia na tatou ake na te Maori i wawata noa ake nga kupu. Ko a tatou himene na o tatou matua o te taha pakeha i whakamaori, otira ko te nuinga na Te Wiremu papa o Kenana Ata Wiremu i whakamaori. Ko te whakaaro o te Pihopa kua tae tenei ki te wa e tika ana kia waiho ma te Maori e wawata noa ake i roto i tona hinengaro etahi kupu mo a tatou himene ki to tatou Matua i te wahi ngaro. I runga i tana whakahau, kua tahuri etahi i Heretaunga nei ki te whakamatautau kupu mo etahi himene. Kaati ko te whakahau a te Pihopa mo te Hahi katoa i Aotearoa. Ahakoa rangi Maori, ahakoa rangi pakeha, pai tonu. Kaati tenei tetahi no tenei ra tonu i oti ai na tetahi o nga wahine o Te Kohupatiki. E tukuna ana kia perehitia hei tauira ki etahi. Ko te rangi he waiata, Maori he rangi ngawari. He ahua penei me te apakura te himene nei. Kanui te pai ki te whakarongo atu ki nga mea mohio ki nga rangi Maori.

He Himene Maori.

(Rangione Peneti)

1. Te Matua na ana nei te ao, te Rangi i hanga e!
Tiro atawhai mai ki o pononga ie . . .
2. E Ihu Te Ariki ancha mai ki ahau e!
To pononga e tangi nei mo ona kino ie . . .
3. Te Wairua Tapu Rawa, Te Kaiwhakamarie e!
Tukua mai ki ahau to manaaki ie . . .
4. Te Atua Tokotoru, tahi tonu nei Koe e!
Manako mai ki ahau e tuohu nei e . . .
5. Taku ngakau kino e mamea ake nei e!
Mau anake e Te Ariki ka ora mai e . . .
6. I te ao pouri, kua mahea ake nei e!
Kia Koe te maua mo taku oranga ie . . .

Amine.

NGA TATAI-ARO-RANGI

(P. H. T.)

HE KUPU WHAKAHACHAU

E Te Hunga i whakapono ko IHU KARAITI Te KAI-WHAKAORA, TE TAMA A TE MATUA, kia kaha ki te whakahaere i to HAAHI. (Te Kaikauhau).

Te Kohatu ara a IHU O NAHARETA i kapea, kua meinga e Nga Kai-hanga hei KOHATU MO TE KOKONGA. (Karaipiture).

Kia kaha! E roa raro! E tata runga. (Taharakau).

Pohiritia ki te marae! He Manuhiri-tu-a-rangi! He Kotuku-rerenga-tahi! (Nga tupuna).

Ehara taku toa i te toa takitahi; engari he toa takitini taku toa! (Tuhotoariki).

Nau ko te rourou, naaku ko te rourou ka ora te manuhiri! (Taharakau).

Na reira ruia taitea, ruia taitea kia tu ko taikaka anake. (Nga tupuna).

He ao te rangi ka uhia, he huruhuru te manu ka rere! (Tamaterangi).

Nau ko te rakau, naaku ko te rakau ka whati te hoariri. (Taharakau).

Ahako hoki iti i to tawharau, he tangata i tupu ake i roto i te kopua kanapanapa. (Terehunga).

Ahako he waewae i tutuki, e tutuki ana i te whenua i te tangata kua hanga noatia mai i mua o te tangata. (Whatuiapiti).

TATAI-ARO-RANGI:—

Otira i ata wehea marikatia te tohu o te rangatira tangata te whakapono—

Te tohu o Te Rangatira, me ki Te Whakapono,—He whare maihi i tu ki te paenga, he kai na te ahi. Tena he Whare Maihi i tu ki roto i Te Pa-tu-watawata, engari tena! (Taharakau).

PITOPITO KORERO

Ka 37 nga tau o te Piriniha o Weeri. Ki te hakiri ake katahi ano ka awangawanga ake ki te titiro hoa mona.

Ko Dr. Te Rangihiroa, M.D., D.S.O. kua whakaturia ko ia tetahi o nga mahita o tetahi o nga Kareti Nunui (Yale) o Amerika. Ko te oranga e £2000 i te tau.

Ko Rev. Ngatai Wanoa ka whakapirititia a te Hepetema e heke iho nei ki Tikitiki (Waiapu).

Ko Dr. Pohau Eribana, M.B., B.S. kua hikitia ano hei takuta mo nga Moutere o Rarotonga.

Ko Major Dansey o Rotorua kua whakaritea e te Minita Maori hei apiha whakahaere i nga Maori kore mahi o te Motu.

Kua mahi reihī-hoiho a Piri Wiri Tua i naianei. E rua ana hoiho i oma i nga whakataetae o Heretaunga nei.

Ko nga ngahau whanui a nga Maori o te Motu—Tenehi—Heoki i nukuhia kia ahua ngawari te wa. Ko te whutupaoro anake i mauria i tenei wa, engari na te N.Z. Rugby Union i taea ai i hiahia te Union kia whai tiima Maori ano hei whakataetae ki te tiima o Poihukenu e haere mai nei.

HURÆ, 1931.

Te Ra.	Awatea.	Ahiahi.
2. Ta. Ta te Anahera ki a Meri.		
5. Rtp 5 i muri i to te TOKOTORU Waiata— Ata: 26, 28; Ahi, 27, 29, 30	1 Hamu 17, 1-54. Mataurg 1. Mk 6, 53-7, 23: Rom 13.	1 Hamu 20, 1-17. Mataurg 2. Mat 6: Nga Mahi 14. C
12. Rtp 6 i muri i to te TOKOTORU Waiata— Ata: 31, 32; Ahi, 33, 36.	2 Hamu 1: Mataurg 3, 1-9 Mk 7, 24-8, 10: Rom 14, 1-15, 7.	2 Hamu 7. 12, 1-23: Mataurg 4, 7-14. Mat 7: Nga Mahi 15, 1-31. C
19. Rtp 7 i muri i to te TOKOTORU Waiata— Ata, 34; Ahi, 37.	2 Hamu 18: Mataurg 5, 1-16. Mk 9, 2-32: Pirp 1.	Kg 3: 8, 22-61: Mataurg 6, 1-11. Mat 9, 35-10, 23: Nga Mahi 16, 6. C
25. H. Ra o Hemi Apotoro Whk-pono Atanatiu.	Here 45. Mk 1, 14-20.	Here 26, 1-15. Mk 5, 21. R
26. Rtp 8 i muri i to te TOKOTORU Waiata— Ata, 39, 40; Ahi, 41, 42, 43	1 Kg 10, 1-13: Mataurg 6, 12. Mk 10, 1-31: Pirp 2.	1 Kg 12: 13, 1-32: Mataurg 7, 15-8, 1 Mat 10, 24: C Nga Mahi 17, 16.

AKUHATA

2. Ratapu 9 i muri i te Tokotoru.
Ata. 1 Kingi 17. Ruka 1. 1 ki 25.
Ahiahi. 1 Kingi 18. Matiu 11.
9. Ratapu 10 o te Tokotoru.
Ata. 1 Kingi 21. Ruka 1: 26 ki 56.
Ahiahi. 1 Kingi 22 1 ki 40. Matiu 13: 24 ki 52.
16. Ratapu 11 o te Tokotoru.
Ata. 2 Kingi 5. Ruka 1: 57.
Ahiahi. 2 Kingi 6: 8 ki 23. Matiu 16: 13.
23. Ratapu 12 o te Tokotoru.
Ata. 2 Kingi 18: 13. Ruka 4. 1 ki 15.
Ahiahi. 2 Kingi 19. Matiu 18: 15.
24. Ra o Patoromu. Apotoro.
30. Ratapu 13 o te Tokotoru.
Ata. 2 Kingi 22. Ruka 4: 31 ki 5: 11.
Ahiahi. 2 Kingi 23: 1 ki 30. Matiu 20: 1 ki 28.